

У праисторијско доба Иберијско полуострво насељавала су аутохтона племена позната као **Ибери**. У VII-VI веку пре нове ере на север и запад полуострва у неколико таласа населио се индоевропски народ из централне Европе, **Келти**. На територијама где су живели заједно Келти и Ибери су се помешали, створивши многобројна племена позната под заједничким називом **Келтибери**. **Грци** и **Феничани-Картагињани** имали су мањи утицај преко својих полусталних трговачких испостаја на обали.

Лузитанија

Рани грчки истраживачи називали су територију на којој са данас простире Португалија „**Офијуза**“ (*змијска земља*) пошто су ондашња племена обожавала змије. У то доба Португалију је настањивало неколико малих племена, међу којима је најзначајније било племе Лузитанци, које је живело између река Доуро и Тежо.

Године 219. п.н.е., прве римске трупе продрле су на Иберијско полуострво, да би одатле протерале своје велике ривале Картагињане против којих су водили **Пунске ратове**. Римско освајање Португалије почело је са југа, где су их дочекали мирољубиви и пријатељски домороци, Кони. Током неколико деценија Римљани су проширили своју власт, но 194. п.н.е. Лузитанци са севера данашње Португале подигли су се на устанак, потисли Римљане и разорили престоницу Кона, због сарадње са Римом. Лузитански вођа Виријат, отварио је значајне војне успехе против римске војне силе. Рим је успео да угуши устанак и поврати контролу тек подмићивањем лузитанских војсковођа који су убили свога поглавара.

У III веку п.н.е. Иберијско полуострво постало је део Римског царства, као **провинција Хиспанија**. У то доба започет је процес романизације. Римљани су у знатној мери допринели етничкој композицији модерне португалијске популације. Једна варијанта латинског језика (вулгарни латински) постао је доминантан језик у регији. Инвазије варвара

Око 500. наше ере, германска племена продрла су на Иберијско полуострво преотевши га од Римског царства. Међу освајачима били су **Свеви** и **Визиготи**, који су се населили на територијама које данас припадају Португалији. **Вандали** и **Аламани** такође су окупирали део данашње територије Португалије, но оба су племена протерали или асимилيرали Визиготи. Визиготи су од Хиспаноримљана примили хришћанство.

Муслиманска освајања

У VIII веку (711), највећи део Иберијског полуострва освојили су **Маври** (северноафрички Бербери помешани са арапским народима). Маврима је за освајање Хиспаније било потребно свега две године, за разлику од Римљана којима је требало скоро два века. Након битке код Гвадалете (711), Муслимани освајају територију Португала. Од 756. године Португалија постаје део Кордопског емирата. Од XX века отпочиње борба за ослобођење шпанских територија од муслимана. Маври су се задржали на полуострву скоро 800 година, а коначно су протерани са територије Португалије 1257, када је освојен Алгарве. У то доба Португалија је већ била суверена и целовита краљевина. Од онда јој границе нису мењане, што је чини земљом са најстаријим границама у Европи.

Португалска народност и прва португалска држава изградила се током **реконкисте**. Као година оснивања Португалије сматра се **1095.** година када је леонски краљ Алфонсо VI од новоосвојених територија у данашњој северној Португалији образовао **Грофовију Португал**, названу по граду **Портус Кале**.

Краљевина Португалија (порт. *Reino de Portugal*) је назив за монархију која је на просторима данашње Португалије постојала између 1139. и 1910. године. Од 1580. до 1640. године Португалија је у персоналној унији са Шпанијом. Од 1815. до 1822. године носи назив Уједињено краљевство Португалије, Бразила и Алгарве. За прекоморским колонијама позната је и као Португалска империја.

У средњем веку владајућу класу Португалије сачињавало је феудално племство које је у својим рукама држало сву цивилну и војну власт. У случају рата племство је имало обавезу да доведе држави одређени број коњаника из редова имућнијих земљопоседника и пешака из редова оних са оскуднијим средствима. Северни ослобођени део Португала постао је упориште за даље борбе против Арабљана. Феудалци су приморани да дозволе образовање ослобођених сеоских општина, **консељуша**, у које су се окупљали слободни сељаци, занатлије и ниже племство. Општине су имале самоуправу, држале су заједничку земљу и сазивале су сопствену војску на краљев позив. Кметски односи узимају маха тек у другој половини XII века. Већ крајем наредног века су укинута под утицајем наглог јачања новчане привреде на крупним поседима југа. Консељуши се распадају тек након завршетка реконкисте. До 1249. године ослобођен је југ Португалије, а до краја XIII века и источни део Португалије.

Градови северне Португалије у почетку су били војна утврђења за борбу против Арабљана. Касније су постали центри колонизације новоослобођених области. Градски живот развијао се веома споро за разлику од осталих држава Западне Европе. Милиције португалских градова нису биле цеховског карактера већ су осниване од стране племства. Од такве полиције води порекло и једини португалски витешки ред - **Авиш**. Власт краља ограничавали су кортеси - представнички сталешки органи црквене и световне аристократије и градова, образовани средином XIII века. Краљ се у борби са племством ослањао на сељаке и ниже племство угрожено низом антифеудалних устанака. Последњи бургундски владар, Фернандо I Португалски, гине крајем XIV века у побуну крупних феудалаца. Кастиља је искористила кризу и припојила Португал својој територији. Португалски витезови обратили су се за помоћ краљевини Енглеској која им шаље 300 стрелаца. Уз помоћ њих, Португалци односе победу 1385. године код Алжубароте. За новог краља изабран је Жоао I (1385-1433). Следеће године Жоао склапа **Виндзорски споразум** са Енглеском којим су положени темељи вековној англо-португалској сарадњи на војном и политичком пољу. Први португалски зборник закона из 1446. године утро је пут стварању апсолутне монархије.

Низак степен пољоприведе, одсуство природних богатстава у земљи, нагли развој трговачких лука којима је погодовао повољан географски положај, развој науке и бродограђевне технике коју је подржавао и двор подстакли су владајуће слојеве Португалије да организују поморске експедиције за откривање нових делова света. Португалија је отпочела еру великих географских открића. За њих су подједнако били заинтересовани и племићи и трговци и беспослени витезови. За почетак географских открића сматра се путовање Хенрика Морепловца. Године 1415. освојена је област Сеута у Мароку, а затим архипелаг Мадеира (1418-1419) и Азорска острва (1432). Истраживајући западне обале Африке, Португалци су дошли на обале Мауританије, а 1444. године до Сенегала где су основали прва трговачка насеља за трговину златом и робовима. Дијего Каун је 1482. године открио ушће Конга и обалу Анголе. Бартоломео Дијаз је 1487/8. године обишао Рт Добре наде и продро у Индијски океан. Васко де Гама је опловио Јужну Африку и стигао у Индију. Споразумом у Алказови (1479) којим је завршен рат за наслеђе Кастиље, Изабела је предала Португалији право искључивог присуства у Африци због чега се кастиљске експедиције усмеравају ка западу. Споразумом из 1493. године Португалија је добила све земље источно од линије медитерана утврђене на 100 миља западно од Азорских и Зеленортских острва. Споразумом из Тордесиљаса (1494), уз лично посредовање папе Александра VI, линија је померена за 270 миља ка западу па је захватала велики део данашњег Бразила. Бразил постаје највећа португалска колонија у Јужној Америци. Португалија је у XV и XVI веку створила низ упоришта у данашњим државама Гани, Обали Слоноваче, Нигерији, Гвинеји, Камеруна, Габона, Јужноафричке републике, Мозамбика, Кеније, Зимбабвеа. Након путовања Васка де Гаме, Португалци продиру и на подручје Азије. Њихови бродови плове ка Индији и Малајском полуострву. Заузели су Сејшелска острва, Маурицијус, Реинион, Шри Ланку и Молучка острва. Победом над арабљанско-египатском флотом (1509) код Дија, Португал је обезбедио монопол у поморској трговини Индијским океаном. Оснивају се колоније Дију, Гоу, Доман и Којликоту у Индији, Малаку у Малезији, Тимор у Индонезији и Макао у Кини. Шпанско-португалским споразумом у Сарагоси (1529) подељене су интересне сфере на Пацифику. Линија разграничења одређена је на 17 степени источно од Молучких острва. Филипини су припали Шпанији. Португалци се 1542. године искрцавају у Јапан где оснивају трговачке колоније. Формирали су колонију у Индији са центром у Гои. Њихова колонијална империја састојала се од око 20 утврђених упоришта, контроле поморских комуникација и монопола у трговини драгоценим производима Африке и Азије. Средином XVI века Португалија је на врхунцу моћи.

Лисабон постаје једна од најзначајнијих трговачких лука за трговину са Истоком. Наступио је нагли економски процват који, међутим, не траје дуго. Због застоја у развоју португалских производних снага и таласа верских прогона Јевреја (који држе готово све банкарске установе) почиње опадање Португалије. Томе доприносе и неуспели ратови краља Себастијана (1554-1578) у Мароку 1578. године. Слабљења Португалије користи Шпанија која, под Филипом II 1581. године, припаја Португалију у виду персоналне уније. Португалија током тзв. "шездесетогодишњег ропства" губи већину поседа у Азији и Бразилу, а велики број португалских војника гине у сукобу Шпанске армаде и Енглеске у Англо-шпанском рату (1585-1604). Јапан 1638. године затвара луке за трговачке бродове. Устанак против шпанске власти подигнут је 1637. године током **Тридесетогодишњег рата**. Први устанак је угушен, али је после устанка из 1640. године проглашена независност. Нови краљ, Жоао IV, поново организује војску. Држава је подељена на 22 војне области - комарке. Сво мушко становништво између 22 и 70 година регрутовано је у стајаћу војску. У Холандско-португалском рату (1656-1661) Португалија је успела да сачува Бразил и колоније у Африци. Од 1659. године поново је у рату са Шпанијом. **Лисабонским миром** из 1668. године Шпанија јој коначно признаје независност. У **Рату за шпанско наслеђе** Шпанија учествује на страни Енглеске. Са Енглеском је 1702. године потписала тзв. Метјуинове уговоре којима јој се потпуно економски и политички потчинила. Помаже јој у Седмогодишњем рату против Француске. Средином XVIII века у време владе министра Себастијана Пумбала се у Португалији јавља први покушај реформи у духу просвећеног апсолутизма.

У Француским револуционарним ратовима Португалија ступа у Прву коалицију (1793). Од 1801. године је у рату са Шпанијом који је завршен неповољним миром у Бадахосу којим Португалија губи област Естремадуру. У **Наполеоновим ратовима** Португалију окупирају 1807. године француске трупе испред којих влада и двор беже у Бразил. Устанком против окупатора из 1809. године користи се Британија. Као савезници, Британци се искрцавају у Португалију и претварају је у базу борби против Наполеона. Средином 1811. године Французи су протерани, али је британска окупација потрајала до 1820. године. Устанак гарнизона у Порту (24. август 1820.) означио је почетак буржоаске револуције. Кортеси 1821. године доносе либерални устав и позивају краља натраг у земљу. Ослободилачки покрети у колонијама, зачети под упливом француске и шпанске револуције, захватају и Бразил који се 1822. године отцепљује од Португалије која губи свој највећи прекоморски посед. Португалија иде из једног грађанског рата у други (1836, 1842, 1846, 1906, 1910). Република је проглашена 5. октобра 1910. године. Ситуација се, међутим, није променила. Лењин је писао: "Португалци су убили краља, али не и монархију".

Последњи краљ Португала је био Мануел Други који је збачен 1910. године због тиранске власти и корупције. 1911. године на власт долази Мануел Хозе де Аријага као први председник Португалске републике. После проглашења републике долази до великих политичких немира и **Првог светског рата** у коме је Португал поново био на страни Британаца. Године 1826. војни пуч који је водио генерал Антонио де Фаргозо Кармона преузима власт. Антонио де Оливеира Салазар, који је у тој влади био министар финансија, 1932. постаје премијер и диктатор.

Португал је у **Другом светском рату** у почетку био неутралан, али је 1943. почео да помаже савезницима што је довело до рата са Јапаном у Азији и губитка неких територија. Шездесетих година прошлог века почињу велике побуне широм афричких колонија. Салазара је на месту премијера наследио његов сарадник Марсело Катано. Катанова влада је збачена војним пучом 1974. године, а афричке колоније су добиле независност.

У Другом светском рату Португал је био једна од четири европске земље поштеђене разарања, али рат га није потпуно заобишао. Благодаревши својој геостратешкој позицији, Португал је постао једно од, ако не и једино место где су зарађене стране могле да имају миран контакт. Уколико би то желеле. На крају свеобухватне немачке офанзиве у мају 1940. окупиране су све атлантске луке у Европи, а прекоокеанске руте пресечене. Лисабон је постао једини излаз с континента, а Португал остао оаза мира, доступна из свих праваца. Градом су слободно шетала цивилна и војна лица обе зарађене стране и свако се осећао безбедан и добродошао. Међутим, 1943. Португалија почиње да помаже савезницима што је доводи до рата са Јапаном у Азији и губитака неких територија. Шездесетих година прошлог века почињу велике побуне широм афричких колонија. Салазара је на месту премијера наследио његов сарадник Марсело Катано, чија је влада 1974. збачена **војним пучом 1974. године**, а афричке колоније су добиле независност.

Португалија је била последња европска колонијалистичка земља. Распадање колонијалног система узроковало је дубоку економску и политичку кризу, што је изазвало таласе миграција. Крајем седамдесетих, из бивших колонија дошло је милион португалских колонизатора, па је у том периоду ова земља имала милион избеглица (11% становништва!). Последњих деценија велики је прилив имиграната из бивших колонија из Африке, Бразила, и од недавно из источне Европе, посебно Украјине, Молдавије, Румуније, и Русије. Верска структура је следећа: римокатолици чине 97%, протестанти 1%, док остали чине 2% становништва.

Данас је Португалија република, чији је копнени део административно подељен на 5 регија: Алентежо, Алгарве, Центар, Лисбоа е Вале до Тежо и Норте. 308 општина (*concelhos*), које су подељене на свеукупно више од 4.000 парохија (*freguesias*). Острвске групе: Азори и Мадера, су аутономне регије. Највећи градови су: Лисабон, Порто, Брага, Авеиро, Коимбра, Фаро и Визеу

Привреда

Португалска привреда је тешко трпела због револуције 1974. године као и због колонијалног рата у Африци и губитка прихода из колонија. Опоравак земље, који је сада у току, потстакнут је чланством у Европској унији. Пољопривреда чија је производња слаба, запошљава једва четвртину активног становништва. Мала газдинства поликултуре (кукуруз, кромпир, вино) насупрот су оним, јако распрострањеним на југу (житарице, узгој оваца и говеда). Земља извози вино, поврће и воће, дрво и плуту, али зато увози житарице и рибу. Индустијски сектор се развио. Текстилна индустрија предњачи са четвртином запослених у индустрији, а затим следе конфекцијска индустрија, металургија, монтажа аутомобила, електронска, кожна, дрвна и прехранбена индустрија. Туризам и одлазак у емиграцију не доводи у равнотежу баланс исплата. Увоз увелико превазилази извоз, и земља је у дуговима. Стопа незапослености је још увек релативно ниска, али је инфлација висока. Улазећи почетком 1986. у Европску економску заједницу, Португалија је нашла своје трговинске партнере, који играју важну улогу у увозу.

Пољопривреда

Претежно пољопривредна привреда Португалије има сразмерно ниску производњу. Мали сеоски поседи на северу ограничавају могућност увођења модерних метода. Велики поседи су на југу земље (латифундија) национализовани 1975. године, али још нису модернизовани. Главни производи су пшеница и кукуруз, али се свеједно велике количине још увек морају увозити. Од воћа се истиче род смокве и маслине. Вино је уз парадајз и плуту, најважнија извозна роба. Такође се извози дрвна грађа и пулпа.

Индустрија

Португалија има мале залихе енергије. Увозе се плин и нафта, а главни део електричне енергије дају хидроелектране. Извозе се мале количине волфрама, бакарног пирита и каолина. Мануфактура добија на важности. Тешка индустрија углавном бродоградилшта у Лисабону, страдала је због пада потражње. Најважније гране лаке индустрије су уједно и извозне гране, прерада дувана, конзервисање рибе, те израда црепова, одевних предмета, текстила и папира.

Саобраћај

Железничке пруге повезују највећи део земље и сада се унапређују. Електрифициране су све пруге којима се повезују већи градови. Главне ваздушне луке су Портела де Сакавеј крај Лисабона, и Порто и Фаро у Алгарву. Португалија има велику трговачку флоту. Радио и телевизија су национализовани 1975. године, а уобичајен је пријем сателитских телевизијских програма из других европских земаља. Постоје и две националне приватне телевизије. Цензура је укинута уставом 1976. године.